

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และสภาพของสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสม ซึ่งหากทบทวนผลการพัฒนาประเทศไทยย้อนหลังไปช่วงวิกฤติทางเงินในเอเชีย หรือที่เรียกในทั่วไปในประเทศไทยว่า วิกฤตต้มยำกุ้ง เป็นช่วงวิกฤตการเงินที่ส่งผลถึงหลายประเทศในทวีปเอเชียเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2540 ก่อให้เกิดความกังวลทั่วโลกว่าจะเกิดการล่มสลายทางเศรษฐกิจทั่วโลกเนื่องจากการแพร่ระบาดของทางการเงิน ในเวลานั้นประเทศไทยเองมีภาระหนี้สาธารณะซึ่งทำให้ประเทศไทยอยู่ในสภาพล้มละลาย ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจไทย ปี 2540 จึงเป็นบทเรียนของประเทศไทยที่สะท้อนให้เราเห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการของประเทศที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว การพัฒนาประเทศไทยในอนาคตจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศให้เข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยประเทศไทยกำหนดยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 ได้ัญเชิญหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลก และประเทศไทยกำหนดเป็นกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลและนำไปสู่ความยั่งยืน

การขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศให้มีความสมดุลและนำไปสู่ความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรมนั้นได้ถูกบรรจุลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) เป็นต้นมา โดยบูรณาการแนวคิดเมืองน่าอยู่และแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนไปด้วยกันเพราะเมืองน่าอยู่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีการนำแนวคิดเมืองน่าอยู่มาใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ.2537 โดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จากนั้นต่อมารัฐบาล หน่วยงานองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น จึงกำหนดนโยบายแผนและโครงการรวมทั้งกิจกรรมที่ตอบรับกับแนวคิดเมืองน่าอยู่ และดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้ “บ้านเมืองน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม” เป็นนโยบายในการบริหารจัดการภาครัฐ ในปี พ.ศ.2545 และรัฐบาลได้ประกาศให้ “เมืองไทยแข็งแรง” เป็นวาระแห่งชาติในปี พ.ศ.2547

จากกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าว ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความตื่นตัว เกิดเป็นเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ โดยรวมตัวของพื้นที่ในระดับตำบลและระดับ จังหวัดที่มีเป้าหมายเพื่อร่วมสร้างพื้นที่ตนเองให้เป็นตำบลน่าอยู่และจังหวัดน่าอยู่ ปัจจุบันมีการ รวมตัวกันของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ทั้งระดับจังหวัดและระดับตำบล ธันวาคม 2555 มีจังหวัดน่าอยู่ที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ จำนวน 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร อุตรดิตถ์ อุทัยธานี หนองบัวลำภู ยโสธร อำนาจเจริญ ร้อยเอ็ด สุรินทร์ ละโว้ และนครศรีธรรมราช

ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครใจเข้าร่วม เป็นสมาชิกเครือข่ายสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ภายใต้ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการสุขภาวะลุ่มน้ำเป็น “แม่ข่าย” ข้อมูลธันวาคม 2555 มีตำบลศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการสุขภาวะลุ่มน้ำ กระจาย ครอบคลุมทั่วทุกภาค จำนวน 54 แห่ง (เทศบาลตำบลอุโมงค์, 2555) ในส่วนของภาคเหนือ ตอนบนมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ อาทิเช่น เทศบาลตำบลอุโมงค์ เทศบาลตำบลเชิงคอย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา องค์การบริหารส่วน ตำบลคอนแก้ว เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากกระแสการตื่นตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญต่อ แนวคิดเรื่องเมืองน่าอยู่ และความพยายามของราชการส่วนกลางทำให้ชุมชนตำบลอุโมงค์ภายใต้ การกำกับดูแลของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้เข้าร่วมโครงการองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนตำบลน่าอยู่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลปากพูน จังหวัด นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นชุมชนต้นแบบ หรือแม่ข่ายด้านการจัดการสุขภาวะ โดยเข้าร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4 คืน 5 วัน ทำให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้แนวคิดการดำเนินงานและนำความรู้มาปรับ ใช้ในการต่อยอดแหล่งเรียนรู้ มีการประชุมหารือและร่วมดำเนินการเพื่อค้นหาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ ในตำบล รวมทั้งได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนและสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานสู่ตำบลสุขภาวะ จน เกิดเป็นพลังเครือข่ายแกนนำชุมชนตำบลอุโมงค์ เกิดแหล่งเรียนรู้ใหม่และมีผู้มีจิตอาสาในการ ขับเคลื่อนงาน

ชุมชนตำบลอุโมงค์ได้เร่งสร้างศักยภาพของตนเองให้มีความพร้อมในระดับหนึ่ง เพื่อให้สามารถเป็นต้นแบบแก่ท้องถิ่นอื่นที่สนใจ และเปิดโอกาสให้เข้ามาเรียนรู้ในตำบลอุโมงค์ เพื่อขยายเครือข่ายจนเกิดการปรับเปลี่ยนวิถีคิดและการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิบัติของชุมชนท้องถิ่นตามบริบทพื้นที่ โดยมีบทเรียนของตำบลอุโมงค์เป็นตัวเทียบเคียง นำไปสู่กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะของชุมชนแต่ละพื้นที่ของเครือข่าย

ผลจากการขับเคลื่อนสู่ชุมชนตำบลนำอยู่ของตำบลอุโมงค์ส่งผลให้ชุมชนมีการบริหารจัดการที่เน้นเรื่องการจัดการสุขภาวะระบบการศึกษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีอาสาสมัครสาธารณสุข การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม จนปรากฏเป็นระบบการจัดการตนเอง 9 ระบบย่อยที่ประกอบด้วย 24 แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ (1) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและบูรณาการจากทุกภาคส่วน (2) การจัดทำแผนแม่บทชุมชน/แผนพัฒนาตำบล (3) กองทุนออมทรัพย์สวัสดิการประชาชนตำบลอุโมงค์ (4) กองทุนเงินล้าน หมู่ที่ 5 บ้านป่าเหว (5) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลอุโมงค์ (6) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ (7) กลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง (84 ครัวเรือน) ได้แก่ กลุ่มปลูกพืชผสมผสาน และกลุ่มแปรรูปผลผลิต (ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง 84 ครัวเรือน) (8) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรประจำตำบลอุโมงค์ (9) กลุ่มปลูกพืชผักปลอดสารพิษ หมู่ที่ 10 บ้านชัยสถาน (10) ศูนย์การบริหารจัดการขยะโดยชุมชนบ้านป่าเส้า หมู่ที่ 9 (11) ศูนย์การเรียนรู้ไบโอดีเซล (12) ศูนย์พลังงานทดแทนเตาอั้งโล่ประหยัดพลังงาน (13) ศูนย์ลดโลกร้อนตำบลอุโมงค์ (14) กลุ่มทำปุ๋ยหมักชีวภาพ หมู่ที่ 9 บ้านป่าเส้า (15) กลุ่มรักษาน้ำคลองสวย น้ำใส หมู่ที่ 8 บ้านไร่ (16) ศูนย์อพพร.ผู้ชาวประชาอุ้มใจ (17) กลุ่มวิสาหกิจไวน์ลำไยอุโมงค์ หมู่ที่ 8 บ้านไร่ (18) กลุ่มวิสาหกิจลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง หมู่ที่ 8 บ้านไร่ (19) กลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพืชไร่ดินเชิงพาณิชย์ตำบลอุโมงค์ (20) วิทยุชุมชนตำบลอุโมงค์/หอกระจายข่าว/เสียงตามสายชุมชน (21) รพสต.ของประชาชน (22) กลุ่มสมุนไพรรสดี หมู่ที่ 2 บ้านกอม่วง (23) อสม.ตาวิเศษ(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) (24) โรงเรียนนวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพบ้านป่าเส้า

การจัดการตนเองของชุมชนตำบลอุโมงค์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของชุมชนตำบลอุโมงค์ในการขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นตำบลนำอยู่ต้นแบบ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างชุมชนและใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาดังกล่าว โดยใช้เครื่องมือค้นหาทุนทางสังคม ทรัพยากร วัฒนธรรม ตลอดจนภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของตำบลโดยให้คนในชุมชนเป็นผู้ค้นหาทุนที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อนกลับมาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญห โดยมียอดการปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลอุโมงค์เป็นหน่วยงานในการประสานเชื่อมโยงในแต่ละกลุ่มให้มีการพัฒนาและขับเคลื่อน

นำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งอันเป็นพลังในการขับเคลื่อนชุมชนจนสามารถพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบสำเร็จจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในชุมชน พบว่า ธนยพร วณิชฤทธา (2550) ศึกษาการจัดการความรู้ในชุมชน กรณีศึกษาด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ในชุมชน มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ ความรู้ คน และกระบวนการ ความรู้คือความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการ โดยมีคน เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการหรือกิจกรรมต่างๆ และกระบวนการจึงเป็นวิธีเชื่อมประสาน คน ความรู้และกระบวนการเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งรูปแบบการจัดการความรู้มีความสอดคล้องกับแบบจำลองปลาทุ (TUNA Model) อย่างยิ่ง และกระบวนการจัดการความรู้ในชุมชนที่ได้สามารถสังเคราะห์เป็นแบบจำลองที่มีลักษณะเป็นเกลียวของความรู้ที่เชื่อมต่อกัน เมื่อนำไปใช้และพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่จะมีการเพิ่มพูนความรู้ยิ่งขึ้น ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นภายในกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านการพูดคุยแต่สิ่งดีๆ ให้อันประกอบกับ อนุชา หนูนน (2548) อธิบายชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยเช่นกันโดยกล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้จะก่อให้เกิดกระบวนการสร้างคนเพื่อให้มีความรู้ มีทักษะ มีเจตคติ มีโลกทัศน์และมีวิถีคิดในลักษณะของ“บุคคลเรียนรู้” (Learning Person) ที่เป็นพลวัต (Dynamic) ขึ้นได้เองเช่นกัน โดยเรียกว่ากระบวนการจัดกลทางสังคม (Socialization) รูปแบบหนึ่งอย่างสร้างสรรค์ชุมชนที่จะสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันต้องเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ทันโลกและสถานการณ์ ชุมชนต้องปรับเปลี่ยนความคิด (Concept) และการกระทำ (Action) ให้ทันสมัยและสอดคล้องกัน ในส่วนของความคิดนั้นเปรียบเสมือนกับสิ่งที่กำกับเส้นทางของการกระทำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ซึ่งความคิดต่างๆควรเกิดจากการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำของสมาชิกทุกคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและสมบูรณ์ขึ้นคือการจัดการความรู้ซึ่งเป็นความสามารถของชุมชนในการแสวงหาหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ที่เป็นความรู้และจัดระบบให้เกิดการไหลเวียนความรู้ทั่วทั้งชุมชน

ประเด็นที่ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษา คือ ทำไมชุมชนตำบลอุโมงค์จึงสามารถจัดการตนเองและพัฒนาจนเป็นต้นแบบของตำบลน่าอยู่และส่งผลอย่างไรต่อชุมชนบ้าง ชุมชนตำบลอุโมงค์มีกระบวนการจัดการความรู้อย่างไรเทียบกับแบบจำลองปลาทุว่าสอดคล้องกันหรือไม่ ใช้เครื่องมือใดบ้างเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของชุมชน และอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้ศึกษามีความสนใจ คือ ปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนตำบลน่าอยู่ อาทิ เช่น โครงสร้างของชุมชน การสื่อสาร การมีส่วนร่วม การพัฒนาคนในชุมชน การขับเคลื่อน

นโยบายภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลอุโมงค์ เป็นต้น ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปปฏิบัติในการขับเคลื่อนชุมชนตำบลน่าอยู่ทั้งในระดับจังหวัดและระดับตำบล และขยายผลเป็นแนวทางในการกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆต่อไป

1.2 คำถามงานวิจัย

คำถามหลักของการวิจัยนี้ ได้แก่ ทำไมชุมชนตำบลอุโมงค์สามารถจัดการตนเองและพัฒนาจนเป็นต้นแบบของตำบลน่าอยู่และส่งผลต่อชุมชนตำบลอุโมงค์อย่างไรบ้าง โดยมีคำถามรอง ดังต่อไปนี้

1.2.1 ชุมชนตำบลอุโมงค์มีกระบวนการจัดการความรู้ชุมชนตนเองอย่างไร

- ชุมชนตำบลอุโมงค์มีวิธีการศึกษาเรียนรู้ และกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ร่วมกันหรือไม่ อย่างไร

- เป้าหมายของชุมชนตำบลอุโมงค์คืออะไร

- ชุมชนตำบลอุโมงค์มีวิธีการอย่างไรและใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ใดบ้างที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

- ในการขับเคลื่อนชุมชนตำบลอุโมงค์ภายใต้แผนพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลอุโมงค์ตามหลักการบริหารจัดการตนเองของชุมชนตำบลอุโมงค์ ส่งผลต่อการจัดการความรู้ชุมชนตำบลอุโมงค์หรือไม่ อย่างไร

- กระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนตำบลอุโมงค์มีความสอดคล้องกับแบบจำลองปลาหรือไม่

1.2.2 ปัจจัยของชุมชนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานในชุมชน การสื่อสาร การมีส่วนร่วม และการพัฒนาคนในชุมชน เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการขับเคลื่อนให้ชุมชนตำบลอุโมงค์ได้รับการพัฒนาจนเป็นชุมชนต้นแบบหรือไม่ อย่างไร

- โครงสร้างพื้นฐานในชุมชนมีลักษณะเป็นอย่างไร

- การสื่อสารของชุมชนมีผลต่อการจัดการความรู้ชุมชนตำบลอุโมงค์หรือไม่ อย่างไร

- การมีส่วนร่วมในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน/เทศบาลตำบลอุโมงค์มีบทบาทอย่างไรบ้าง

- ชุมชนตำบลอุโมงค์มีวิธีการพัฒนาคนภายในชุมชนอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นการเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ความสามารถของคนภายในชุมชน

- อะไรคือปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนให้ชุมชนตำบลอุโมงค์เป็นตำบลน่าอยู่

1.2.3 ผลที่ชุมชนตำบลอุโมงค์ได้รับจากการพัฒนาเป็นตำบลน่าอยู่ เป็นอย่างไร

- จากการพัฒนาสู่ชุมชนน่าอยู่ต้นแบบ ชุมชนตำบลอุโมงค์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

- การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบของชุมชนตำบลอุโมงค์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงหรือไม่

- การพัฒนาชุมชนจนเป็นชุมชนตำบลน่าอยู่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้จริงหรือไม่

- ในอนาคตชุมชนตำบลอุโมงค์มีแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายต่อไปหรือไม่หรือไม่อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนตำบลอุโมงค์ที่นำไปสู่การพัฒนาเป็นชุมชนตำบลน่าอยู่ต้นแบบ

1.3.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนตำบลน่าอยู่

1.3.3 เพื่อนำเสนอถึงผลที่ชุมชนได้รับจากการพัฒนาเป็นชุมชนตำบลน่าอยู่ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาเปรียบเทียบแก่ชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆในการพัฒนาเป็นตำบลน่าอยู่

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้รูปแบบการจัดการความรู้ของชุมชนที่เป็นประโยชน์ในการจัดการตนเองให้เป็นตำบลน่าอยู่เพื่อเป็นแนวทางสำหรับชุมชนหรือท้องถิ่นอื่นๆใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนสู่ชุมชนน่าอยู่ต่อไป

1.4.2 ได้แนวทางในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นตำบลน่าอยู่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ

1.4.3 สามารถนำผลที่ได้รับจากการเข้าสู่ชุมชนตำบลนำอยู่ของตำบลอุโมงค์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางการศึกษาหรือพัฒนาเพื่อต่อยอดการเรียนรู้ออกไป

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

1.5.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ได้แก่ การศึกษาระบบบริหารจัดการความรู้ของชุมชนตำบลอุโมงค์ที่นำไปสู่การพัฒนาเป็นชุมชนตำบลนำอยู่ต้นแบบตลอดจนปัจจัยที่เอื้อต่อการประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นตำบลนำอยู่ ซึ่งในการศึกษครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้มุ่งเน้นการศึกษาไปยังบริบทของชุมชนเป็นสำคัญ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้และการจัดการภายใต้บริบทของชุมชนตำบลอุโมงค์ หากแต่ผู้ศึกษาไม่ประสงค์ศึกษาถึงกระบวนการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลอุโมงค์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนตำบลนำอยู่โดยตรง อันได้แก่ คน งบประมาณ ภาวะผู้นำ โครงสร้างองค์กร หรือหลักการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลตำบลอุโมงค์ โดยผู้ศึกษามองเห็นว่าเทศบาลตำบลอุโมงค์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของชุมชนตำบลอุโมงค์ที่จะขับเคลื่อนชุมชนไปสู่การพัฒนาเป็นชุมชนนำอยู่ นอกจากนี้ในการศึกษาถึงผลที่ได้จากการพัฒนาเป็นชุมชนตำบลนำอยู่ของตำบลอุโมงค์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเฉพาะการเปลี่ยนแปลงไปของสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของชุมชนและสิ่งแวดล้อม 5 ปีย้อนหลังตั้งแต่ในช่วงปี 2552-2556 ปัจจุบัน

1.5.2 **ขอบเขตเชิงเวลา** ศึกษาตั้งแต่ระยะเวลาของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนตำบลอุโมงค์ใน ปี 2550 ซึ่งเป็นระยะเวลาเริ่มต้นของการเข้าสู่ชุมชนนำอยู่จนถึงปัจจุบันที่สามารถขยายเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 24 แห่ง และมีเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น 20 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5.3 **ขอบเขตเชิงพื้นที่** พื้นที่ที่จะศึกษา คือ แหล่งเรียนรู้ของชุมชนตำบลอุโมงค์ จำนวน 24 แห่ง และพื้นที่ตำบลอุโมงค์ จำนวน 11 หมู่บ้าน

1.6 นิยามศัพท์

1.6.1 **การจัดการตนเองของตำบล** หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการในการจัดการของแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการปรับเปลี่ยนตนเองได้ตามสถานการณ์ที่

เปลี่ยนไป ทั้งที่เป็นการพัฒนาตามนโยบายการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่

1.6.2 แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ที่มีความรู้ สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถ่ายทอดแก่ผู้สนใจและคนรุ่นหลังได้

1.6.3 ภาคร่วมพัฒนา หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนเข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผลสำเร็จ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.6.4 ตำบลน่าอยู่ หมายถึง ตำบลที่มีการจัดการตนเอง จัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาตนเองและชุมชนนำไปสู่ความสุขทั้ง 4 มิติ คือ มิติทางกาย มิติทางใจ มิติทางสังคม มิติทางจิตวิญญาณ ชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน(ที่มา: คู่มือประกอบการเรียนรู้โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการจัดการสุขภาวะโดยชุมชน : ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved